

1560-1643

Eén van de eerste apparaten die in de literatuur beschreven wordt is het klisteerapparaat ontwikkeld door Fabricius Hildanus. Hij gebruikte plugkranen om de druk van de vloeistof in de zak te reguleren. Een bijkomend voordeel was dat hierdoor tijdens de behandeling vloeistof kon worden toegevoegd.

1600-1700

De zeventiende eeuw werd bekend als het tijdperk van de darmspoeling. In hoge kringen in Parijs was het mode om wel drie tot vier klisma's per dag te genieten, want men geloofde dat inwendige wassingen of lavementen noodzakelijk waren voor de gezondheid. De spuitjes werden gemaakt van koper of porselein; wie rijk was had een klisterspuit van zilver en paarlemoer. Het werd als smaakvol beschouwd verschillende spuitjes te bezitten en sommige aristocraten hadden een omvangrijke collectie.

De Delftse arts Reinier de Graaf was niet tevreden over de beschikbare klisteerinstrumenten in die tijd, omdat meestal twee handen nodig waren om de spuit te bedienen of de klisteerblaas samen te knijpen. Om dit probleem op te lossen ontwierp hij zijn eigen apparaat. Hij bedacht een flexibele slang van zo'n twee meter lang, die verbonden kon worden aan een canule, zodat de cliënt zichzelf de klisma toe kon dienen. Omdat de rubberen slang nog niet bestond maakte De Graaf zelf 'een slang van een dunne reep leer, die dusdanig was gesneden dat hij in een cilindervorm gerold kon worden. De cilinder werd stevig dichtgeschroeid en ingesmeerd met een waslaag, om lekken te voorkomen. De gehele slang ten slotte werd omkleed met zwarte zijde. Aan de ene zijde werd een conische houten canule bevestigd. Aan de andere zijde zat een houten trechter, waarin de klisterspuit precies paste.

De Graaf beschreef de juiste methode hoe deze klisterspuit te gebruiken in zijn verhandeling *De Clysteribus*, die werd gepubliceerd in 1668. Hij beschrijft de zuiverende, adstringerende, kalmerende, verzachtende, reinigende en ontspannende werking van de klisma en maakt melding van klisma's van voedingsstoffen zoals wijn, melk en eigeel.

De klisma bereikte een modieus hoogtepunt in de beginjaren van de regeringsperiode van Lodewijk de Veertiende (1635-1715), die naar verluidt meer dan tweeduizend klisma's heeft ondergaan tijdens zijn ambtsperiode. Soms ontving de koning zelfs hovelingen en bezoekers tijdens de procedure. Er bestaan nog houtgravures waarop dit te zien is.

Rond deze tijd werd de klisma, waarschijnlijk als reactie op het overdreven gebruik ervan, het mikpunt van vele komedies, gedichten, satires en toneelstukken. Vooral de toneelstukken van Molière maakten het onderwerp berucht maar ook beroemd: het toneelstuk *Le Malade Imaginaire* maakte van de klisma een modieuze aangelegenheid.

1750

Halverwege de achttiende eeuw was het algemeen gebruik van de klisma alweer grotendeels verdwenen. De behandeling werd met meer zorgvuldigheid toegepast en betere technieken deden hun intrede. De ontdekking van rubber speelde een grote rol bij het ontwikkelen van nieuwe en verbeterde apparatuur.

Een grote rol hierin werd gespeeld door Edward Jukes. Hij ontwikkelde twee types klisteerapparaten, die je kunt beschouwen als voorlopers van de apparaten die heden ten dage in de colonhydrotherapie worden gebruikt. Friedenwald en Morrison vermelden dat Jukes eerst een klisma ontwikkelde dat gebaseerd was op de principes van de zwaartekracht: de 'flexible clysmaduct'. Deze klisma kon aan een ring aan de muur worden opgehangen. Hoe hoger de spijker, hoe groter de druk door de zwaartekracht.

Bij het tweede type klisteerapparaat maakte hij gebruik van druk door middel van een pomp. Jukes zelf noemde het de verbeterde 'spuit'. De druk werd bepaald door de snelheid waarmee de pomp werd bediend. Maar ondanks al deze verbeteringen was er nog steeds geen eenduidige manier om darmspoelingen uit te voeren.

1799-1855

Het probleem werd uiteindelijk opgelost door Vincent Priesnitz (1799-1855), de man die het gebruik van darmspoelingen en klisma's bijeenbracht in een samenhangende therapie.

Eind 1800

Eind negentiende en begin twintigste eeuw, toen laxeremiddelen en andere medicijnen gemakkelijker verkrijgbaar werden, verdwenen de colonhydrotherapie en het gebruik van klisma's enigszins uit beeld.

1917

Maar dr. Kellogg in de Verenigde Staten blies de behandeling nieuw leven in. Naast de voeding was hij een groot voorstander van de klisma bij de behandeling van diverse aandoeningen. In 1917 schreef dr. Kellogg in het *Journal of American Medicine* dat hij 'op twintig gevallen na, geen operaties had uitgevoerd bij de behandeling van maagdarmziekten onder zijn cliënten'. Interessant hierbij is dat dr. Kellogg meer dan 40.000 cliënten met maagdarmaandoeningen had. Dat komt neer op slechts 1 operatie op de 2000 gevallen.

1932

Ondertussen werd de apparatuur steeds verder verfijnd en in 1932 schreef de arts en Bachelor of Science W. Kerr Russell een boek getiteld *Colonic Irrigation*. Dit is de eerste keer dat de term colonic irrigation (darmirrigatie) gebruikt werd. Als synoniem gebruikt hij de term colonic lavage (darmlediging). >